

Telegraful Român

Organ național-bisericesc

Abonamentul:

Un an 150 Lei. — Șase luni 75 Lei. — Trei luni 40 Lei. — Pentru străinătate un an 250 Lei. — Ziarul apare Marțea și Vinerea

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegraful Român”, Strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor: un șir petit 3 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației ziarului „Telegraful Român”, Sibiu, Strada Mitropoliei Nr. 45.

Apropiere...

(=) Cititorii noștri au aflat știrea, apărută întâi în ziare elvețiene, despre declarațiile delegaților, trimiși de Societatea Națiunilor să facă o anchetă în Ardeal în privința acuzațiilor de rău tratament al minorităților noastre.

Delegația s'a interesat d'aproape, — cum s'a spus, — de soarta lor, a primit pe reprezentanții bisericilor și școalelor minoritare, cu care s'a întreținut multă vreme și, înapoiată din Ardeal, a declarat că n'a aflat nici un singur caz de asuprire sau rău tratament al minorităților din România întregită.

Presă maghiară și germană dela noi, — deși se socotește pe o treaptă de civilizație superioară presei românești, — n'a desfășurat până acum altă politică, decât a înăsprii raporturilor între fiii patriei române, pe care o detestă, mai pe față, mai pe ascuns, ca țară «orientală»...

Consecvenți acestui principiu, confrății fac și acum încercarea de a reduce însemnătatea declarațiilor publicate după vizita delegaților.

Convețuirea pașnică între cetățenii țării noastre se promovează, firește, cam greu prin neconținute invinuri, mărite în timpul din urmă și prin nesocotite ieșiri, la adresa unui întreg popor, ale ziarului săsesc sibian, ieșiri rectificate pentru moment, dar — bănuind izvorul lor și cunoscând trecutul rectificatorilor — ele

sânt lipsite de garanția că nu se vor repeta la prima bună ocazie.

Vizita reprezentanților Societății Națiunilor constată, în fața străinătății, că popoarele minoritare din România au biserică și școale în stare înfloritoare și, în raport cu numărul lor, cu mult mai numeroase, decât românii.

Nici într'unul dintre statele succesoare, și nici în Ungaria micșorată în granițe mai firești, — nu se acordă minorităților tratament mai drept și mai blând, decât în mult calomniata Românie...

Știm bine, că vrăjmașii naturali ai statelor succesoare au interesul d'a împiedeca, prin orice mijloace, consolidarea nouălor țări și popoare.

Mai știm că toate curente dușmanoase se produc numai în elementele trăite într'o atmosferă de favoruri ale fostei țări ungurești, cu întocmirile sale feudale păstrate, în mare parte, până în ultimele zile.

Ce urmează de aici?

Urmează că trebuie să ne cunoaștem mai de aproape, sub toate raporturile, și să înlocuim politica de neîncredere și învrăjpire prin o colaborare cinstită pentru a face cu puțință reclădirea statului, în care viețuim, și care ne acordă drepturi, — dar ne cere și îndatoriri.

Apropiere de-o laltă, în duhul împăciuirii, în armonie strânsă, va contribui neapărat la propășirea tuturor conlocuitorilor din noua țară românească.

Vedem, între altele, că vară de vară se țin cursuri universitare, organizate de

șaii sibieni, — dar în aceste cursuri până acum s'a omis par'că în adins orice prilej d'a ne cunoaște într'o măsură oarecare. Șaii nu știm să fi luat cuvântul nici la universitatea populară din *Vălenii de Munte*, în felul cum tocmai în anul acesta a ținut acolo o serie de conferințe un distins profesor *ungur*, arătând în prelegerile sale punctele de atingere între literatura maghiară și română... Eată, un început bun și demn de reținut și de urmat.

Căile de *apropiere* între popoare sânt multe, și ele ușor se găesc, — dacă voim să le cercetăm cu înțelegere, cu bunăvoință, și fără interese rezervate.

Ziua istorică

Cântări de bucurie, izbucnite din piepturile ostașilor români, au sguđuit, înainte cu șapte ani, în seara zilei Adormirii Născătoarei de Dumnezeu, liniștea munților prevestitoare de viitor: Era începutul luptelor eroice și sângeroase, date pentru înfăptuirea unității neamului românesc...

În rugăciuni fierbinți ne-am adus aminte și în anul acesta de ziua aceea mult memorabilă din 1916 și în cucernicie am serbat-o în toate bisericile țării noastre.

Sfânta liturghie au sluit-o în catedrala mitropoliei, în Sibiu: asesorul consistorial Matei Voileanu, Dr. A. Crăciunescu, prof. seminarial, Tr. Scorobeș și A. Gâlea, asessori consistoriali.

A cuvântat, cu această ocazie, părintele Dr. A. Crăciunescu, prof. seminarial, în fața unui mare public.

În cursul sfintei liturghii a cântat corul mixt al catedralei, condus de prof. T. Popovici.

FOIȘOARA

Preoții de mir

— Trecutul lor până la începutul veacului al XIX-lea și de atunci până azi —

(Urmare)

Eată încă o cauză că preotul nu a putut rămânea într'una cu cartea în mână; și e firesc că întorcându se dela plug sau dela coasă, mâna lui trudită să i tremure deasupra slovelor.

La început preotul nu era scutit de dările, la care erau supuși țărani (fumăritul, oieritul etc.) *Preoțimea nu avea nici o ușurință, și era tot atât de împovărată ca și țărântimea.* Pe timpul lui Constantin Vodă Brâncoveanu preoții din un județ înaintează o jalbă, cerând ca ei să nu mai fie supuși individual la dări, ci colectiv, «prin ruptoare», cum spune documentul, adică preoțimii din un județ să i se stabilească câtă dare are să presteze corporativ. — O scutire a preoțimii de anumite dări se face sub Cantacuzinești. Dar rămân preoțimii de plătit *dările bisericesti*, cari erau destul de multe, și destul de mari. Era o serie întreagă de astfel de dări. Așa d. p. *darea cărții*, care se plătia la instalarea vreunui mitropolit sau episcop, și era

adunată pentru mitropoliți dela preoțimea din întreaga țară, pentru episcopi dela preoțimea din eparhie, fixându-se mărimea dării după bunul plac al chiriarhului venit în scaun; contra acestei dări, uneori neomenos de mare, se ridică mitropolitul Grigore strigând: «Ce vor episcopii cu această cârjă? Au vor să tragă cu ea pe cineva din iad, au vor să fie trași înșiși în iad cu ea?»

Preoții au mai plătit *ploconul vlădicesc*, care era dare anuală și care varia după pofta vlădicilor, dar care mai târziu se reglementează. Afară de acestea mai era *ploconul hramului*, care se plătia în ziua hramului bisericii mitropolitane (mitropolia București avea hramul sf. împărați Constantin și Elena) sau episcopale, pentru susținerea acestor biserici și a scaunului vlădicesc. Acestea față de ierarh. Dar mai erau și alți onorații bisericesti cari reclamau contribuția preotului. Mai erau așa protopopii (la noi funcționari administrativi; în orient primul preot la o biserică, care conduce în numele episcopului preoțimea din cercul său, având drepturi mari, de a da sentințe în prima instanță, — în proces de divorț, — de a da dispenze în afaceri de căsătorii între rudenii etc., pe când la noi rolul protopopului se reduce la supravegherea preoțimii). Preoții plăteau *darea bastonului* către protopopi (Ca episcop cârjă, la protopop baston,

semnul demnității), până la 40—50 taleri pe un an. Prin această dare care o încasau protopopii, ei erau singurii cari puteau trăi ceva mai bine decât pătura mare și săracă a preoțimii. Între protopopi se citează în istorie câte unul mai bogat: protopopul Gheorghe dela Târgoviște zidește pe spesele sale o mănăstire.

Din un document — o listă de conscriere a averilor pentru a fi impuse la diverse dări, lista făcută de Austrieci în timpul suzeranității lor asupra Țării Românești — din veacul XVIII — avem puțința să ne orientăm și asupra averii ce o posedau preoții noștri în acel timp. Nu erau bogați; averea lor consta din *stupi, oi și râmători*, și nu în număr mai mare decât aveau țărani. În vechime nu aveau preoți prea mulți. Aceasta o știm din un act de dăruire, prin care Ștefan cel Mare dăruiește unei mănăstiri 16 sate, specificând anumit «satul... cu 1 preot, satul... cu 1 preot etc.»; — așa că fiecare sat avea numai câte un preot. Dar, după ce dările pe țărani se înmulțesc și se măresc din ce în ce, *preoții se înmulțesc și ei*, căci pe lângă vaza mai mare, ca preoți mai erau oricum ceva mai scutiți de aceste dări cari deveniseră insuportabile. Astfel ajungem că în veacul al XVIII-lea avem 2, 3, ba chiar 4—5 preoți într'un sat (10 preoți în satul Bogățeni ș. a.)

Cu toate greutățile traiului și lacunele în

Intârziere supărătoare. Ne aflăm în preajma lunii lui *Septemvrie* și trebuie să constatăm, cu toată părerea de rău, că organele chemate ale statului încă tot n'au ordonat *retribuțiile preoțimii* noastre (congrua) pentru arhidieceza de Alba-Iulia și Sibiu, pe lunile *April, Mai, Iunie* a. c.

Sântem la început de an școlar, când preoțimea cu copii de școală trebuie să stea nepunctuoasă în lipsa *ordonanțelor de plată* asupra sumelor ce i se cuvin, conform bugetului cheltuielilor ministerului cultelor pe anul 1923. Nu numai că în acest buget biserica *dominantă* primește fonduri și ajutoare cu mult mai mici în asemănare cu celelalte biserici — dacă socotim numărul credincioșilor, — dar nici aceste ajutoare și fonduri *nu sosesc la timp*. Clerul bisericii dominante, astfel nedreptățit, este lăsat pare că anume în sărăcie și mizerie...

În față acestor stări, cerem din nou îngrijire mai evidentă pentru acest cler oropsit și luarea de măsuri, care să-l scutească de daune, ce ating și biserica, și statul.

Comitetele școlare

În ancheta școlară, întrunită în vara anului trecut în Sibiu, reprezentanții guvernului în frunte cu dl ministru al instrucțiunii Anghelescu, și delegații bisericii noastre, după discuții ținute în mai multe ședințe, au stabilit un *acord* în afacerile școalelor confessionale ortodoxe române din mitropolie. S'a hotărât atunci că până ce chestiunea se va aranja definitiv prin lege, învățătorii noștri statificați pe loc își continuă activitatea *în deplin acord cu susținătorii legali de școală*, va să zică și acești învățători stau sub jurisdicțiunea autorității *bisericești* tot timpul cât funcționează la școale confessionale.

Ni se comunică acum, ca acordul încheiat anul trecut nu este respectat din partea organelor statului.

S'a dat adecă ordin tuturor revizorilor școlare cum au să procedeze la instituirea comitetelor școlare. Ear revizorii au cerut concursul preoțimii noastre pentru a înființa și în comunele unde nu este școală de stat, ci numai școală confessională, comitete școlare care nu mai stau sub jurisdicțiunea bisericii.

Oficiile noastre parohiale au îndatorirea să rejuze a da mână de ajutor la întocmirea acestor fel de comitete, îndemnându-și credincioșii să nu facă parte dintr'insele, — de oarec menirea acestui fel de comitete nu poate să fie alta, decât desființarea școalelor bisericii noastre.

Dacă însă totuși se vor înființa în unele din comunele noastre, oficiile parohiale sânt datoare să nu admită amestecul *nouălor comitete școlare în afacerile ce aparțin* — conform acordului amintit și legilor școlare existente — numai bisericii din mitropolia ortodoxă a Ardealului.

educație, preoții nu au stat numai de slujbele bisericești; *contribuția preoțimii de mir la cultura neamului a fost multiplă și asiduă*. Între primii bărbați cari au contribuit la propășirea culturii românești este un preot de mir, diaconul *Coresi*, cel mai vechi traducător și tipăritor de cărți românești, al cărui nume ni-e cunoscut. *Coresi*, deși diacon la Târgoviște, ia parte pe la 1560 la mișcările literare și la naționalizarea bisericii române din Ardeal. Pe la 1660 un alt preot de mir, *diaconul Mihailovici*, tipărește tipicul unei înmormântări, în românește. — *Meșterii tipografi*, cari au contribuit mult la răspândirea slovei românești, au fost aproape toți preoți, așa preotul *Stoica*; la Râmnicul-Vâlci tipograful au fost toți preoți; la Rătișor se păstrează *Cazania* lui *Varlaam*, adus acolo de preoții din Rătișor; o însemnare scrisă cu mâna ne spune, de cine s'a cumpărat, adus *Cazania* și cine a scris însemnarea (papa *Stoica* din București), — toți preoți. Dar câte alte valoroase însemnări nu se găsesc și azi irosite pe foile vechilor cărți din bisericile noastre?

Preoții noștri au fost și *zugravi, pictori de icoane și de biserici*. *Nicolae Diaconul* și feciorii lui prinseseră minunat acest meșteșug. În Bănat găsim biserici admirabil pictate de mâna unor preoți. Până mai deunăzi aveam pe *pr. Damian*, care nu are imitatori astăzi.

Adunarea Asociațiunii în Timișoara

În adunarea generală a *Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român*, ținută în 28 și 29 l. c. în Timișoara, comitetul central a prezentat adunării *raportul general* despre lucrările și situația acestei instituțiuni culturale a Ardealului.

În raportul său, comitetul central face, între altele, următoarele expuneri:

Deși am avut de luptat, cu multe și mari greutăți, totuși constatăm și de astădată cu bucurie că, în unele părți, am fost ascultați, înțeleși și sprijiniți cu însuflețire în năzuințele noastre culturale. Organe superioare de stat, înțelegând rostul eminent național și cultural al instituției noastre nu numai că ascultă și îndeplinesc unele cereri ale noastre, ci desfășoară acțiunea lor culturală națională în părțile grav atinse de culturile stăine în cadrele și în numele instituției noastre. În alți prelați, reprezentanți ai ambelor noastre biserici naționale, propoveduesc, în vizitele lor canonice, pe lângă cuvântul lui Dumnezeu, și cultul societății noastre, în cadrele căreia înființează biblioteci, organizează agenturi, înscriu membri și creiază atmosfera morală priincioasă dezvoltării acestei societăți.

Darnice au fost pentru noi și o seamă din instituturile noastre financiare.

Marele nostru public de pretutindeni se înscrie în număr tot mai considerabil între membrii instituțiunii noastre. Până și frații noștri din America au început să se intereseze de această instituție, însiruindu-se între membrii ei și ai Casei Naționale centrale.

Corpul didactic în genere: domni profesori universitari, ai școalelor secundare, ai celor medii, și ai școalelor normale, învățătorimea dela orașe și sate, iar ca întodeauna, venerabila noastră preoțime, au venit în ajutorul despărțămintelor noastre, înscriindu-se ca membri și ținând conferențe și prelegeri.

Tot asemenea o seamă din corpul nostru medical, unii avocați, judecători, ingineri, silvicultori, nerămânând între cei din urmă nici studențimea noastră universitară.

Dar, în vreme ce constatăm această parte pozitivă și îmbucurătoare a chestiunii, nu putem retăcea partea umbrăoasă, care ne inspiră mari îngrijorări. Neștiința și sărăcia, care le întâlnim pretutindeni în masă, mai ales, în mare parte a regiunilor dela granițele înspre apus miazănoapte ale țării noastre, relele de tot felul, care provin din amestecul poporului nostru cu alte neamuri în multe județe ale țării, lipsa de o propagandă bine sistemizată de fiecare zi, cu cuvântul și cu fapta în toate satele și orașele noastre, necesitatea de a susține propagandiști culturali, agricoli și cooperativi în toate părțile, nevoea de a tipări cărți bune și ieftine cu care să se completeze bibliotecile existente și să se înființeze biblioteci nouă în toate locurile unde ele lipsesc și nevoea de a se înființa case naționale și culturale, — toate acestea, ca să nu mai amintim și alte trebuințe nenumărate și ne-

Nu numai pentru conservarea literaturii noastre populare, dar într-o anumită măsură chiar pentru crearea ei preoții își au meritul lor incontestabil. Poezia populară în originea ei a avut caracter religios. Primele versuri populare ni le dau *colindele*. Dar în vechile colinde, găsim nume din viețile sfinților aproape necunoscuți, găsim termeni bisericești și practice de rit, ce presupun cunoștințe speciale, pe care cu greu le putea avea altul, decât preotul. Avem și indicații pozitive în istorie, că preoții au fost și autori ai *colindelor* vechi. «În ajunul Nașterii, preoții umblă din casă în casă pela credincioși cântând cântece despre nașterea Domnului (deci nu numai tropare, ci cântece diverse, făcute de ei)». — Primul *flocorist* este tot un preot: *Iorga din Prahova*. — În Bucovina un preot *Ioan* desemnează minunat de frumos, pe o carte bisericească, chipul apostolului *Ioan*. — *Legătorii de cărți* cei mai buni au ieșit de asemenea dintre preoți.

Toate acestea se făceau pe deoparte din dragostea vechilor preoți pentru lucrurile bisericești, pe de alta pentru că preoții să-și poată duce viața. Ei primeau însărcinări de tot felul pentru a scăpa de povara dărilor atât de apăsătoare. Așa avem o mulțime de preoți, cari făceau pe liferanții curților vlădicești. Erau astel: preoți călărăși, un fel de curieri ai mitro-

părate, reclamă ajutoare și sprijin înzecit din toate părțile.

Tocmai de aceea ne ținem nu numai îndreptățiti, dar și datorii să apelăm, și cu acest prilej, la sprijinul întregii societăți românești și al statului.

Și condițiile ar fi date, dacă, cum s'a procedat în unele plase și în unele județe, toate comunele s'ar înscrie între membrii fondatori ai societății noastre, dacă aceasta ar face o toți particularii în stare să o facă, jertfind anual pentru «Asociațiune» măcar valoarea muncii lor de un ceas, dacă, în același timp, statul și-ar impune o subvenție mai de seamă ca până acum pentru instituția, care a dat atâtea dovezi, în tot trecutul ei, că îndeplinește, nu se poate mai bine, o muncă indispensabilă pentru ridicarea și întărirea neamului și a patriei.

Și s'ar putea oare socoti drept utopie nădejdea de a obține dela mecenați și «Asociațiunea», pentru înaltele ei scopuri, daruri de proporția măcar a suta parte din recentul dar pus la dispoziția Academiei Române? —

După aceasta, raportul arată lucrările îndeplinite de comitet, de secțiuni (*Despărțăminte*) și agenturi în anul ultim de gestiune, precum și rezultatele lucrărilor acestora.

Etă câteva date:

Asociațiunea are cu totul astăzi 100 *Despărțăminte* (secții sau filiale); în fruntea tuturor *despărțămintelor* stă Clujul prin frumoasa serie de 24 conferențe organizate la centru, cu subiecte din cele mai variate și interesante domenii (sociologie, religie, filosofie, istorie, literatură, științe naturale, economie, medicină, jurisprudență ș. a.), precum și cu numeroase prelegeri, împreună cu alte reprezentații artistice în comunele rurale aparținătoare *despărțământului Cluj* al «Asociațiunii»;

Numărul *bibliotecilor* înființate și date în grija agenturilor este 2270;

S'a continuat propaganda pentru ridicarea de *case naționale*;

Mai mulți *conferențari*, numiți de Asociațiune, au făcut bune servicii întru atingerea scopurilor sale;

Ministerul Cultelor și Artelor, socotind că acțiunea inițiată de Asociațiune pentru educația națională și artistică prin teatru, în părțile ardelenne poate să fie de mult folos, a pus la dispoziție pe anul 1922/23 o subvenție de Lei 400,000 — cu care dl N. Băilă va începe dela Octomvrie 1923 a da reprezentații de teatru sub auspiciile Asociațiunii în Sibiu și o seamă de orașe și orașele din părțile noastre. Planul de acțiune a fost aprobat de comitetul central, încredințându-se problema repertoriului unei comisii numite anume, ear problema financiară comisiei financiare a Asociațiunii în frunte cu prezidentul;

Resultatului vânzărilor, din anul al doilea de *loterie*, nu este mulțumitor. De aceea se face apel pentru sprijin mai din adins;

Averea, administrată de Asociațiune, se

poliilor și episcopilor, ei transmiteau ordine și circulare, făceau deci serviciul poștal pentru biserici; erau preoți pogonași, cari lucrau viile și moșiile mitropoliei; erau preoți cerari, cari aveau să lifereze anumite cantități de cerea sau luminări de cerea; preoți ostrăgari, cari aveau să furnizeze câte șase pături țesute pe an; preoți postăvari, cari liferau anumite cantitate de postav, etc.

În reasumat, până la începutul veacului al XIX lea viața preoților noștri români are următoarele trăsături caracteristice:

Preoții de mir știau carte atât cât se putea învăța pe atunci în mănăstiri, însă în orice caz mai multă decât alții, fiind aproape singurii cărturari ai satelor noastre; și au dus traiul împreună cu țărani; greutatea țăranelui era și a preotului; dările țărănești până la un timp erau și ale preotului; țărani erau «români» pe moșia boerului, «români» erau și preoții pe aceeași moșie; deci trăiau în condițiuni materiale grele.

Dar cu toate aceste greutăți ale vieții preoțimea de mir a luptat în trecut alături de clerul monahal pentru cultura neamului. *Preoții au știut să fie poeți, scriitori, traducători, tipografi, legători de cărți, răspânditori ai scrisului românesc, zugravi de icoane și biserici, ba chiar curieri poștali, fabricanți de luminări, postav*

urca la suma de aproape 2 milioane de lei. Proiectul de buget pe 1924 se prezintă cu ceva peste 800 de mii lei;

Numărul membrilor a crescut la 15 mii;

Comitetul a hotărât o colaborare cât mai strânsă cu societățile culturale similare românești, fără a modifica deocamdată statutele ș. a.

Despre decursul adunării generale și a festivităților deplin reușite dela Timișoara, vom raporta în numărul viitor.

† Dr. Cornel Diaconovici

În Bănat, în Reșița montană, s'a stâns săptămâna trecută în vârstă de 64 de ani, un bărbat, care înainte de război era cunoscut ca un exemplu rar de inițiativă și de lucrare la românii din fostul stat ungar. Dr. Cornel Diaconovici colaborase din tinerețe la ziare germane și maghiare, redactează în 1884 ziarul guvernamental *Viitorul* din Budapesta; în anul următor înființează și conduce revista politică *Românische Revue*; în 1894 este director al ziarului timișorean *Dreptatea*; în 1896, ca secretar al Asociațiunii, redactează *Transilvania*, editează *Enciclopedia Română*, și inițiază multe lucrări la Asociațiune; a fost și secretar la Albina și membru în comitetul național.

În 1906 trece ca director la Muntele de pietate în București. În 1918 se reîntoarce la Timișoara ca secretar al societății uzinelor din Reșița — unde acum a răposat în uitare și părăsire...

Înmormântarea i s'a făcut în 19 l. c. Un părinte canonic din Lugoj a săvârșit actul înmormântării, schițând biografia decedatului, iar dl Dr. Valeriu Braniște a cuvântat în numele Asociațiunii și al partidului național. Odihnească în pace!

Inscrieri. Se aduce la cunoștință celor interesați, că înscrierile la Institutul teologic „Andreian” din Sibiu se fac în 15, 16 și 17 Septembrie a. c. st. v.

Consistorul arhidiecezan

Știrile zilei

Inscrierile la Universitatea din Cluj. Rectoratul Universității din Cluj aduce la cunoștință generală, că înscrierile pentru examenul de admitere în Universitate se fac la decanatele facultăților și încep la 20 Septembrie pentru a se termina în seara zilei de 29 Septembrie. Examenul de admitere vor începe la 1 Octombrie, iar după isprăvitul lor va începe concursul pentru obținerea burselor. Pentru înmatriculare, candidații vor trebui să prezinte: Certificatul de absolvire a liceului, actul de naștere și certifi-

cat de naționalitate, acte ce se vor păstra în arhiva Facultății. Nu se admit copiii, ci numai actele originale. Pentru primirea la concursul de bursă, pe lângă actele de mai sus, candidații vor mai prezenta: Un act doveditor de starea materială a părinților, eliberat de perceptorul sau primăria respectivă, precum și un certificat de bună purtare, eliberat de șeful poliției sau de primarul comunei ultimului domiciliu.

Comemorare la Daia. În 22 Septembrie 1923 se împlinesc 7 ani de când regimentul 48 de infanterie din Buzău și a vărsat sângele pe câmpul dela Roșia și Noul săsesc lângă Sibiu. Din 68 ofițeri și 3600 oameni, cari au luat parte la luptele din ziua aceea, la apelul de seară au răspuns numai 15 ofițeri și 800 soldați, restul fiind morți, răniți și prizonieri. Pentru a comemora această luptă, un comitet de inițiativă din Buzău a hotărât ca în 22 Septembrie, la Daia săsească lângă Sibiu, pe locul unde s'a dat lupta, să se slujească parastas în memoria celor morți și să se pună peatra unui monument, unde să se comemoreze fapta de armă a viteazului regiment 48 infanterie. La ceremonie sânt invitați toți foștii luptători ai regimentului, precum și împrejurimea din apropiere și depărtare.

Carte nouă. În institutul de arte grafice «Ardealul» din Cluj a apărut cartea *Material pentru soluții economice, de Vasile C. Osvadă*. Publicarea acestor pagini — zice autorul — să slujească îndemnul de-a atenua patimi politice, ca locul lor să-l ia preocupările de ordin social și economic. — Volumul de 134 pagini, frumos tipărit, costă 30 lei.

Impotriva jocurilor naționale? Ziarul *Adevărul* din 17 l. c. a publicat un articol, în care dl Eugen Munteanu, prim pretor în Agnita, este acuzat că a oprit să se joace într-o comună hora strămoșească. Dl E. Munteanu ne roagă să publicăm, că știrea aceasta din *Adevărul* este cu totul neadevărată.

Errata. În recenzia dlui H. P.-P. din numărul trecut (la vol. dlui Bassarabescu: «Moș Stan») este a se citi «naturi moarte» în loc de «naturi naturale».

Aviz. În ziua de 1 Septembrie se va ține examen de șoferi și de automobile la Prefectura poliției orașului Sibiu. Cei interesați sânt invitați a înainta actele necesare.

Agatha Bărsescu în țară. Duminică 2 Septembrie va sosi cu vaporul în Constanța, dna Agatha Bărsescu, celebra tragediană, care vine de peste ocean unde a reperat succes extraordinar. I se pregătește o primire triumfală. S'a constituit un comitet de organizare, compus din persoane din societate și din lumea intelectuală. Se spune, că dna Bărsescu va juca în capitală, la Teatrul Național și pe câteva scene din provincie.

Societatea Națiunilor. Adunarea generală a Societății Națiunilor se va deschide la 3 Septembrie a. c. S'au angajat negocieri oficioase în vederea alegerii președintelui. Doi candidați sânt în prezență: dl Beneș, ministrul de externe al Cehoslovaciei și dl Motta, șeful departamentului federal politic al Elveției.

etc. Rolul lor în trecut și meritele lor pentru cultura neamului nu poate fi tăgăduite asi de nimeni.

II

În veacul al XIX-lea mijloacele de pregătire ale clerului de mir se schimbă. Căpătăm pe rând mai multe școli pentru creșterea viitorilor preoți.

Mitropolitul Veniamin Costachi înființează la 1803, mult înainte de alte școli din țară, o școală pentru viitorii candidați de preoție; cu toate că boerii erau protivnici acestui plan, energiei și stăruinței neobosite a mitropolitului Veniamin îi reușește să deschidă în 1803 la Socola un seminar, la care se străduiește a aduce cele mai bune elemente, mai ales din Ardeal, ca profesori. Seminarul dela Socola a avut rol predominant în trecutul educației românești. Școala fericitului mitropolit se continuă și azi, deși nu mai este încunjurată de vechea-i strălucire.

Până la înființarea celorlalte seminarii în alte eparhii a trebuit să mai treacă vreme. A trebuit să vină Regulamentul Organic al rusului Kisseleff să impună statului român înființarea de școli pentru preoți, ca acestea să ia ființă.

Sub presiunea regulamentului organic, statul român înființează la 1836 seminarii în 4 eparhii: la București, Râmnicul-Vâlci, Argeș și

Buzău. Deschiderea lor s'a făcut cu deosebită solemnitate, au fost adevărate sărbători naționale; la deschidere au fost de față chiar domnitorul țării, mitropolitul și episcopii eparhiilor respective. Profesorii, aproape toți Ardeleni, erau oameni cu pregătiri frumoase și cultură bogată. În București luă conducerea seminarului nou înființat N. Bălășescu, care după 40 ani de activitate respectabilă, retras la Măcin a lăsat o frumoasă bibliotecă teologică, care durere s'a pierdut din negrija oamenilor, la Râmnicul-Vâlci ajunse director vestitul protopop Radu Tempea al Brașovului; la Buzău vine directorul școlilor din Brașov, Gavril Muntean, mai târziu membru al Academiei.

Conducătorii superiori ai acestor școli preoțești erau episcopii. La început școlile acestea au mers îmbucurător. Cu vremea însă un lucru neplăcut a eșit la iveală. Din lipsă de prevedere nu s'au pregătit profesori apți pentru aceste seminarii; sau cel puțin nu fuseseră pregătiți profesori-preoți. Urmarea a fost o stare anormală, anomalie: școlile au fost inundate de o mulțime de profesori laici, așa cum au putut fi găsiți. Ei aduceau în seminarii o mentalitate străină; ajunge să amintim că au putut ajunge profesori de teologie oameni cunoscuți ca anarhiști, revoluționari ruși-poloni (Așa a fost d. p. prof. Dr. Russel la Curtea de Argeș. Un eveni-

Examenul de capacitate în învățământul secundar. Ministerul instrucțiunii a luat hotărârea ca examenul de capacitate pentru recrutarea profesorilor secundari să se țină pe viitor numai după legile în vigoare în vechiul regat. Sesiunea acestor examene începe la București la 1 Noembrie 1923. Comisiunile de capacitate, care au funcționat până acum la Cluj și Cernăuți, au fost desființate. Candidații cari nu au terminat examenul în fața acestor comisii, le vor continua înaintea comisiunilor din București. Candidații reușiți la examenul de capacitate din Cluj și Cernăuți se vor prezenta în zilele de 10 și 11 Septembrie la minister spre a-și alege catedrele vacante în învățământ. Ei vor trebui să posedă cu dânsii certificatele de studii universitare și actul doveditor că au trecut examenul de capacitate.

Aviz. Pe lângă gimnaziul de stat pentru băieți din *Satulung* (Brașov) cu anul 1923/24 se deschide un *internat* instalat în local propriu cu tot confortul necesar. Se primesc bursieri și solvenți. Taxa anuală 6000 Lei, 150 Kg. grâu, 50 Kg. porumb, 100 Kg. cartofi, 5 Kg. untură, 100 ouă și 5 Kg. fasole. Cererile sânt a se înainta până la 15 Sept. 1923. Se caută și un pedagog. Informațiuni dă direcțiunea.

Țărani înșelați. Ziarele din capitală scriu, că satele noastre sânt năpădite de indivizi, cari profită de naivitatea țărănimii și-i vând, pentru 160—200 lei, un milion de mărci nemțești, promițându-i că valoarea lor se va urca în curând. Au înșelat până acum nu numai țărani, ci și lucrători și mici funcționari. Speculanții vânzători trebuie denunțați.

Aviz. La Școala sup. de comerț pentru băieți și fete, a statului din Sibiu înscrierile reglementare se vor face în zilele de 15, 17, 18 și 19 Septembrie a. c. dela orele 8—13.

Elevii și elevele cari doresc să se înscrie în clasa I și cei cari doresc să treacă dela alte școli comerciale în clasele II și III au să înainteze direcțiunii acestei școli până la 14 Septembrie o cerere de înscriere timbrată legal și subscrisă de părinte sau tutor. La cerere se vor alătura: Certificatul de școală (pentru clasa I certificat de patru clase secundare), actul de naștere și de revaccinare. Formular de cerere se află la direcțiune.

Examenul de corigență se vor ține în zilele de 15 și 17 Sept. după masă dela orele 3—6, iar examenul particular în 17, 18 și 19 Sept. Elevii și elevele se vor prezenta la școală în ziua de 20 Sept. dim. la ora 8. — *Uniforma este obligatorie.*

În «Biblioteca meseriașului român» editată de «Reuniunea meseriașilor români din Sibiu» au apărut următoarele 2 broșuri în a doua ediție: 1. Nr. 2. «*Pribeगी*», comedie în 2 acte, localizare după Nestroy de Dr. Sebastian Stanca. Prețul 5 Lei, plus porto poștal 1 Leu. 2. Nr. 4. Bucoavnă n'a învățat și umblă la însurat, sau «*Vlăduțul mamei*», comedie într'un act de Lupan. Prețul 4 Lei, plus porto poștal 1 Leu. — Se pot procura dela Reuniunea meseriașilor, Sibiu, str. Brukenthal Nr. 17, precum și dela toate librăriile din Sibiu.

ment ne arată ce prăpastie era în aceste școli cu profesori laici. Dr. Russel dispune pe patul de moarte, să fie înmormântat fără preot, fără binecuvântarea bisericii. Se putea o anomalie mai mare: Dr. Russel era doar profesor de teologie. Acest eveniment izbitor făcu să reacționeze și cercurile bisericesti, care se opuseră la această înmormântare, fapt pe care îl utilizează drul Istrati să se amestece nechemat și în afaceri de domeniu bisericesc, ca și în toate celelalte domenii, să scrie strigând fulgerător împotriva tiraniei bisericesti. Această direcție, a profesorilor laici în seminariile teologice ținu multă vreme, și urmările nu puteau fi decât dezastruoase. Să nu ne mirăm deci de spiritul care a dominat generațiile de studenți în teologie din acel timp. Să nu ne mirăm dacă mulți din teologi au fost mai cinstiți și n'au voit să îmbrace haina preoției. Alții au făcut-o, deși se îmbrășeră de principii anticreștine, căci ce creștinism putea propovădui un Dr. Russel?

Pela 1860—65, când tinerețea din România începuse a studia în străinătate, plecară la școli din țări străine și mulți teologi. Aproape toți luau calea Apusului, unde nu puteau afla știința teologiei ortodoxe; cu toate acestea mulți mergeau acolo și-și făceau studiile în universități cu facultăți teologice cat., și mai ales protestante. —

(Va urma)

Prima fabrică română de cuțite și oțel

Simon Redtenbacher seel. Wwe. & Fii. Linz a/D.
S. p. a. Sibiu

Convocare

Domnii acționari ai primei fabrici române de cuțite și oțel Simon Redtenbacher seel. Wwe. & Fii, Linz a/D. S. p. A. Sibiu sânt convocați la adunarea generală extraordinară pe Sâmbătă 15 Septembrie 1923 ora 5 d. m. în biroul societății Sibiu (cancelaria avocatului Dr. George Măcelar Sibiu, piața Unirii Nr. 10).

Intru cât conform art. 14 din statute adunarea generală nu s'ar putea constitui în mod legal, se convoacă prin aceasta o nouă adunare generală cu acelaș program pentru ziua de 25 Septembrie a. c. la ora 4 d. m.

ORDINEA DE ZI:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale.
2. Raportul consiliului de administrație.
3. Urcarea capitalului societar la Lei 7500,000.
4. Modificarea art. 7 din Statute.
5. Satorirea marcelor de prezență a membrilor din consiliu de administrație și censored.
6. Eventuale propuneri.

Conform statutelor concluze valide se pot aduce în adunarea generală dacă sânt prezenți cel puțin 7 acționari a căror acții reprezintă cel puțin 3/5 părți a capitalului societar. Concluzele adunării generale se iau cu majoritate de 2/3 parte a voturilor prezente.

La adunările generale fiecare acție are un vot, dreptul de vot se exercită personal sau prin un alt acționar plenipotențiat spre acest scop. Persoanele juridice le reprezintă delegații lor. Sibiu, 23 August 1923.

(118) 1-1

Consiliul de administrație

"CETATEA"

Barcă Economică-Comercială S. A. Brașov.

Concurs

pentru ocuparea următoarelor posturi de funcționari la Banca «Cetatea»:

1. 4 posturi de contabili și ajutoare de contabili la Centrală în Brașov.
2. 2 posturi de funcționari la Sucursala Cohalm.
3. 2 posturi de funcționari la Sucursala Toplița-Română.

Condiția pentru ocuparea acestor posturi este absolvirea unei școale superioare de comerț cu certificat de bacalaureat și practică de bancă. La cereri se vor anexa, pe lângă certificatul de bacalaureat, certificatele de servicii și curriculum vitae.

Cei cu studii academice vor fi preferați. Retribuția materială se va face în conformitate cu Tabloul de salarizare în vigoare și Pragmatica de serviciu a institutului.

(112) 5-5

Banca „Cetatea” S. A.
Direcțiunea Generală

In editura Comisiunii administrative a tipografiei arhidiecezane a apărut:

Istoria desrobirii religioase a românilor din Ardeal

în secolul XVIII

de

Silviu Dragomir,

profesor universitar, membru al Academiei Române.

Vol. I.

Cu 150 documente anexate.

Prețul 30 Lei.

Atelierul tehnic de dantură

E. DIEKERStrada Mitropoliei Nr. 30
Vis-à-vis de Catedrală

(107) 1-3

S'a redeschis
din 1 Septembrie 1923**Băieți**se primesc ca învățăcei la
franzelăria și brutăria**STEFAN MOGA**

Sibiu, Curtea Călugărilor Nr. 4.

(117) 1-2

La Librăria Arhidiecezană
în Sibiu se află de vânzare**Registre de tot felul**

◆ legate și broșate ◆

pentru parohii, bănci, oficii și particulari cu

Prețuri moderate

Biblioteca Universalăuna dintre cele mai de seamă Biblioteci
apărute până acum la noi

Nri apăruți 85 ◆ Prețul unui Nr. 1 Leu

Lumea copiilor

revistă săptămânală pentru copii, bine redactată, cu ilustrațiuni colorate și instructive

Prețul unui Nr. 3 Lei

Anunțuri și reclame

Singurul ziar care poate fi întrebuințat pentru anunțuri și reclame în cercurile preoțești din Ardeal, este

Telegraful Român

Anunțuri și reclame se primesc la Administrația ziarului, în Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45.

Reclama este

sufletul comerțului

Tipografia și Librăria arhidiecezană în Sibiu**TIPOGRAFIA**

bogat asortată cu litere și 4 mașini, instalate cu motori electrici, se recomandă pentru tipărirea de:

cărți didactice, literare, tipări-turi pentru bănci: acții, libele de depuneri, bilete de cununie, lo-godnă, vizită, anunțe funebre, cum și orice alte lucrări

:- pe lângă cele mai favorabile condițiuni. :-

Serviciu prompt și conștientos; la comande mai mari se acordă toate favorurile posibile.

Cataloage despre cărțile din librărie la cerere se trimit gratuit și franco.

Memoriile lui Șaguna

— Volum festiv —

Au apărut:

Memoriile Arhiepiscopului și Mitropolitului Andrei Șaguna din anii 1846—1871, volum festiv publicat de Consistorul Arhidiecezei ortodoxe române de Alba-Iulia și Sibiu la aniversarea a 50-a dela adormirea în Domnul a Marelui Arhiepiscop.

Volumul, de 112 pagini, conține însemnările lui Șaguna despre faptele și întâmplările momentuoase din viața sa. După cuvintele introducătoare urmează, an de an, expunerea acestor fapte și întâmplări, care se publică acum întâia oară în întregime.

În volum se mai cuprind și câteva lămuriri, date de răposatul Arhiepiscop-vicar, Dr. Ilarion Pușcariu, cu privire la aceste Memorii, precum și mai multe ilustrațiuni; iar la sfârșitul cărții se poate citi: Ziarul lui Șaguna din 1857.

Cartea se găsește de vânzare în Librăria Arhidiecezană în Sibiu.

Prețul 25 lei.

La Librăria Arhidiecezană

Sibiu, Str. Mitropoliei Nr. 45

se pot căpăta

toate manualele pentru Seminarul teologic «Andreian», Liceul de băieți, Liceul de fete și Școala primară etc. precum și tot felul de recvizite școlare, cu prețuri moderate.

La Librăria Arhidiecezană din Sibiu se află de vânzare următoarele

Tipărituri

Pentru școalele secundare:

Ziarul de cassă.
Ziare de clasă pentru licee și civile, comerciale.
Coale pentru registrele de exhibite.
Tipărituri pentru bugetele școlare.
Procese verbale la examenele particulare.
Tipărituri pentru inventarele localelor școlare.
Bilet de informație la însușări pt. fiecare elev.
Bilet de admoniarea elevilor.

Pentru școalele primare:

Registre pentru absenții și clasificații.
Matricole școlare.
Cronica școlară.